

Opracowano na podstawie: t.j. Dz. U. z 2015 r. poz. 44, z 2022 r. poz. 1700.

U S T A W A

z dnia 20 lutego 1997 r.

o stosunku Państwa do Kościoła Katolickiego Mariawitów w Rzeczypospolitej Polskiej

Rozdział 1

Przepisy ogólne

Art. 1. 1. Ustawa określa stosunek Państwa do Kościoła Katolickiego Mariawitów w Rzeczypospolitej Polskiej, zwanego dalej „Kościołem”, oraz jego sytuację prawną i majątkową.

2. W sprawach odnoszących się do Kościoła, nieuregulowanych w ustawie, stosuje się powszechnie obowiązujące przepisy prawa.

3. Wszelkie zmiany niniejszej ustawy wymagają uprzedniej opinii Rady Przełożonych Kościoła.

Art. 2. 1. Kościół rządzi się w swoich sprawach własnym prawem wewnętrznym, uchwalanym przez Kapitułę Generalną, swobodnie wykonuje władzę duchowną i jurysdykcyjną oraz samodzielnie zarządza swoimi sprawami.

2. Kościół jest niezależny od jakiegokolwiek zagranicznej władzy duchownej lub świeckiej.

3. Kościół może należeć do krajowych i międzynarodowych organizacji o charakterze ekumenicznym i międzywyznaniowym.

Rozdział 2

Osoby prawne Kościoła i ich organy

Art. 3. 1. Strukturę i organizację Kościoła określają przepisy prawa wewnętrznego.

2. Osobowość prawną posiadają:

1) Kościół jako całość;

- 2) kustodie;
- 3) parafie;
- 4) Zgromadzenie Kapłanów Mariawitów;
- 5) Zgromadzenie Sióstr Mariawitek;
- 6) klasztory sióstr mariawitek.

3. Organami osób prawnych wymienionych w ust. 2 są:

- 1) dla Kościoła jako całości:
 - a) Kapituła Generalna,
 - b) Rada Przełożonych,
 - c) Arcybiskup lub Arcykapłanka;
- 2) dla kustodii – kustosz lub kustoszka;
- 3) dla parafii:
 - a) rada parafialna,
 - b) proboszcz albo administrator parafii – kapłan lub kapłanka;
- 4) dla Zgromadzenia Kapłanów Mariawitów – minister generalny;
- 5) dla Zgromadzenia Sióstr Mariawitek – przełożona generalna;
- 6) dla klasztoru sióstr mariawitek – przełożona lub siostra starsza.

4. W sprawach majątkowych Kościoła jako całość reprezentuje Arcybiskup lub Arcykapłanka.

5. Zmiana nazwy grup osób prawnych, o których mowa w ust. 2 pkt 2, 3 i 6, może być dokonana przepisami wewnątrzkościelnymi. Zmiany te, na wniosek Rady Przełożonych, *Minister Spraw Wewnętrznych i Administracji*¹⁾ ogłasza w Dzienniku Urzędowym Rzeczypospolitej Polskiej „Monitor Polski”.

Art. 4. Inne jednostki organizacyjne Kościoła mogą, na wniosek Rady Przełożonych, uzyskać osobowość prawną w drodze rozporządzenia *Ministra Spraw Wewnętrznych i Administracji*²⁾.

¹⁾ Obecnie: minister właściwy do spraw wyznań religijnych oraz mniejszości narodowych i etnicznych, na podstawie art. 4 ust. 1, art. 5 pkt 25 i art. 30 pkt 1 ustawy z dnia 4 września 1997 r. o działach administracji rządowej (Dz. U. z 2013 r. poz. 743 i 984 oraz z 2014 r. poz. 496, 829, 915, 932 i 1533), która weszła w życie z dniem 1 kwietnia 1999 r.

²⁾ Obecnie: ministra właściwego do spraw wyznań religijnych oraz mniejszości narodowych i etnicznych.

Art. 5. 1. Kościelne jednostki organizacyjne, o których mowa w art. 3 ust. 2 pkt 2, 3 i 6, nabywają osobowość prawną z chwilą powiadomienia właściwego organu przez władzę kościelną.

2. Właściwym organem jest:

- 1) dla kustodii – *Minister Spraw Wewnętrznych i Administracji*³⁾;
- 2) dla parafii i klasztorów sióstr mariawitek – wojewoda.

3. Powiadomienie powinno zawierać nazwę kościelnej osoby prawnej, jej organów, siedzibę, a w odniesieniu do parafii i kustodii – także jej zasięg terytorialny.

4. Właściwa władza kościelna powiadamia niezwłocznie organ wymieniony w ust. 2 o:

- 1) zmianach dotyczących nazwy i siedziby kościelnej osoby prawnej oraz o zmianie jej granic;
- 2) połączeniu, podziale i zniesieniu kościelnych osób prawnych.

5. Odpis powiadomienia, o którym mowa w ust. 3 i 4, z umieszczonym na nim potwierdzeniem jego przyjęcia, jest dowodem uzyskania osobowości prawnej.

6. O powołaniu i odwołaniu osoby sprawującej funkcje organu osoby prawnej władza kościelna powiadamia właściwy organ administracji rządowej. Powiadomienie obejmuje imię i nazwisko, obywatelstwo oraz miejsce zamieszkania danej osoby.

Art. 6. Jednostki organizacyjne nieposiadające osobowości prawnej działają w ramach kościelnych osób prawnych, które je powołały.

Art. 7. Kościelna osoba prawna nie odpowiada za zobowiązania innej kościelnej osoby prawnej.

Rozdział 3

Działalność Kościoła

Art. 8. 1. Kościół swobodnie organizuje i sprawuje kult publiczny.

³⁾ Obecnie: minister właściwy do spraw wyznań religijnych oraz mniejszości narodowych i etnicznych.

2. Organizowanie imprez o charakterze religijnym na drogach publicznych wymaga uzgodnienia, w zakresie bezpieczeństwa ruchu drogowego, z właściwymi organami administracji rządowej lub samorządowej.

3. Przepisu ust. 2 nie stosuje się do konduktów pogrzebowych odbywających się stosownie do miejscowego zwyczaju.

4. Religijne uroczystości pogrzebowe i nabożeństwa za zmarłych mogą być sprawowane na cmentarzach komunalnych przy zachowaniu obowiązujących przepisów porządkowych.

Art. 9. Wierni mają prawo do zwolnień od pracy lub nauki, na zasadach określonych w odrębnych przepisach, na czas świąt religijnych, w dniach:

- 1) 2 sierpnia – Objawienie Dzieła Wielkiego Miłosierdzia;
- 2) 23 sierpnia – Święto Krwi Przenajdroższej Pana Jezusa i Ofiary Mateczki.

Art. 10. 1. Kościół prowadzi konfesyjne nauczanie religii w szkołach publicznych na zasadach i w trybie przewidzianych w odrębnych przepisach.

2. (uchylony)

Art. 11. 1. Kościelne osoby prawne mają prawo zakładać i prowadzić szkoły oraz inne placówki oświatowo-wychowawcze i opiekuńczo-wychowawcze na zasadach określonych w odrębnych przepisach. Mają one charakter mariawicki i podlegają władzy kościelnej.

2. Do nauczycieli, wychowawców i pracowników zatrudnionych w szkołach i innych placówkach oświatowo-wychowawczych i opiekuńczo-wychowawczych, a także seminariach kapłańskich i instytutach misyjnych prowadzonych przez Kościół stosuje się odpowiednio przepisy dotyczące uprawnień nauczycieli, wychowawców i pracowników zatrudnionych w szkołach i placówkach publicznych.

3. Uczącym się w szkołach wymienionych w ust. 1 i 2 przysługują świadczenia opieki zdrowotnej finansowane ze środków publicznych oraz ulgi w opłatach za przejazdy środkami publicznego transportu zbiorowego na równi z uczniami szkół publicznych.

Art. 12. 1. Kościół ma prawo do zakładania i prowadzenia seminariów kapłańskich, w których kształci według własnego programu kandydatów na kapłanów lub kapłanki.

2. Poręcza się Kościołowi prawo kształcenia kadr duchownych w Chrześcijańskiej Akademii Teologicznej w Warszawie w zakresie teologii starokatolickiej w ramach istniejącej jednostki naukowo-dydaktycznej.

Art. 13. 1. Przepisy dotyczące odraczania zasadniczej służby wojskowej ze względu na odbywanie nauki mają zastosowanie również do alumnów seminariów kapłańskich i nowicjuszy zakonnych.

2. Duchowni po otrzymaniu święceń i zakonnicy po złożeniu ślubów wieczystych zostają przeniesieni do rezerwy. Nie są oni powoływani do odbywania ćwiczeń wojskowych w czasie pokoju, z wyjątkiem przeszkolenia, za zgodą Rady Przełożonych, do pełnienia funkcji kapelana wojskowego.

3. W razie ogłoszenia mobilizacji i w czasie wojny osoby, o których mowa w ust. 1 i 2, przeznaczają się, stosownie do potrzeb sił zbrojnych:

- 1) duchownych – do pełnienia funkcji kapelanów wojskowych;
- 2) alumnów seminariów kapłańskich oraz zakonników – do służby sanitarnej lub służby w obronie cywilnej.

4. W razie ogłoszenia mobilizacji i w czasie wojny właściwe organy wojskowe, w porozumieniu z Arcybiskupem lub Arcykapłanką, zapewniają pozostawienie do duszpasterskiej obsługi ludności niezbędnej liczby duchownych spośród tych, którzy podlegają mobilizacji.

Art. 14. 1. Żołnierzom pełniącym czynną służbę wojskową zapewnia się możliwość uczestniczenia – poza terenem jednostek wojskowych – w nabożeństwach i czynnościach religijnych w niedziele i w święta, jeżeli w miejscowości stacjonowania jednostki wojskowej lub w jej pobliżu znajduje się miejsce kultu mariawickiego i jeżeli nie koliduje to z ważnymi obowiązkami służbowymi.

2. Opiekę duszpasterską na terenie jednostek wojskowych dla żołnierzy, o których mowa w ust. 1, zapewniają duchowni Kościoła w terminach uzgodnionych z dowódcami jednostek.

3. Duchownych, o których mowa w ust. 2, wyznacza Rada Przełożonych w porozumieniu z Ministrem Obrony Narodowej.

Art. 15. 1. Wiernym przebywającym w podmiotach leczniczych wykonujących działalność leczniczą w rodzaju stacjonarne i całodobowe

świadczenia zdrowotne w rozumieniu przepisów o działalności leczniczej, w zakładach wychowawczo-opiekuńczych, okręgowych ośrodkach wychowawczych, zakładach poprawczych, schroniskach dla nieletnich i zakładach karnych oraz osobom tymczasowo aresztowanym zapewnia się prawo do wykonywania praktyk religijnych oraz korzystania z usług religijnych.

2. Przepis ust. 1 stosuje się również do dzieci i młodzieży korzystających z zorganizowanych form wypoczynku.

3. W celu realizacji uprawnień, o których mowa w ust. 1 i 2, kierownicy właściwych podmiotów i zakładów zapewniają duchownym swobodny dostęp do tych osób.

Art. 16. 1. Kościół może tworzyć własne organizacje kościelne w celu realizacji zadań wynikających z jego misji.

2. Organizacje kościelne mają na celu w szczególności działalność na rzecz formacji religijnej, kultu mariawickiego oraz przeciwdziałania upadkowi obyczajów i patologiom społecznym, a także ich skutkom.

3. Władze kościelne czuwają nad zgodnością działania organizacji z ich celami religijnymi i moralnymi.

4. Do organizacji, o których mowa w ust. 1, nie stosuje się prawa o stowarzyszeniach.

5. Organizacje, o których mowa w ust. 1, mogą uzyskiwać osobowość prawną w trybie określonym w art. 4.

Art. 17. Kościelne osoby prawne mają prawo prowadzenia właściwej dla każdej z nich działalności charytatywno-opiekuńczej.

Art. 18. 1. Kościelne osoby prawne mogą realizować inwestycje sakralne i kościelne.

2. Parafie mają prawo posiadania cmentarzy grzebalnych, poszerzania ich, zakładania i zarządzania nimi.

3. Na wniosek kościelnej osoby prawnej miejscowe plany zagospodarowania przestrzennego obejmują także inwestycje sakralne i kościelne oraz mariawickie cmentarze wyznaniowe.

Art. 19. Grunty stanowiące własność Skarbu Państwa lub własność jednostek samorządu terytorialnego, przeznaczone w miejscowych planach

zagospodarowania przestrzennego na potrzeby Kościoła, na wniosek kościelnych osób prawnych mogą być im oddawane w wieczyste użytkowanie lub sprzedawane.

Art. 20. Nie pobiera się opłat za użytkowanie wieczyste gruntów oddanych na potrzeby zakładów charytatywno-opiekuńczych i punktów katechetycznych.

Art. 21. Osoby prawne Kościoła mają prawo zakładania i prowadzenia własnych archiwów, muzeów i zbiorów bibliotecznych.

Art. 22. Instytucje państwowe, samorządowe i kościelne współdziałają w ochronie, konserwacji, udostępnianiu i upowszechnianiu zabytków architektury kościelnej i sztuki sakralnej oraz ich dokumentacji, muzeów, archiwów i bibliotek będących własnością kościelną, a także dzieł kultury i sztuki o motywach religijnych, stanowiących ważną część dziedzictwa kultury polskiej.

Rozdział 4

Sprawy majątkowe Kościoła

Art. 23. Kościołowi i jego osobom prawnym przysługuje prawo nabywania, posiadania i zbywania mienia ruchomego i nieruchomości, nabywania i zbywania innych praw oraz swobodnego zarządzania swoim majątkiem.

Art. 24. 1. Majątek i przychody kościelnych osób prawnych podlegają ogólnym przepisom podatkowym, z wyjątkami określonymi w ust. 2–5.

2. Kościelne osoby prawne są zwolnione od opodatkowania podatkiem od nieruchomości – nieruchomości lub ich części przeznaczonych na cele niemieszkalne, z wyjątkiem części przeznaczonej na wykonywanie działalności gospodarczej.

3. Zwolnienie od podatku od nieruchomości obejmuje nieruchomości lub ich części przeznaczone na cele mieszkalne duchownych i członków zakonu, jeżeli:

- 1) są one wpisane do rejestru zabytków;
- 2) służą jako domy duchownych emerytów lub znajdują się w budynkach stanowiących siedziby Arcybiskupa lub Arcykapłanki oraz kustoszy lub kustoszek.

4. Nabywanie i zbywanie rzeczy i praw majątkowych przez kościelne osoby prawne w drodze czynności prawnych oraz spadkobrania, zapisu i zasiedzenia jest zwolnione od opłaty skarbowej, jeżeli ich przedmiotem są:

- 1) rzeczy i prawa nieprzeznaczone do działalności gospodarczej;
- 2) sprowadzane z zagranicy maszyny, urządzenia i materiały poligraficzne oraz papier.

5. Darowizny na kościelną działalność charytatywno-opiekuńczą pochodzące od osób fizycznych są wyłączone z podstawy opodatkowania darczyńców podatkiem dochodowym, jeżeli kościelna osoba prawna przedstawi darczyńcy pokwitowanie odbioru oraz – w okresie dwóch lat od dnia przekazania darowizny – sprawozdanie o przeznaczeniu jej na tę działalność.

6. Nabywanie i zbywanie rzeczy oraz praw majątkowych, o których mowa w ust. 4, jest zwolnione od opłat sądowych, z wyłączeniem opłat kancelaryjnych.

Art. 25. Zwalnia się z należności celnych przywozowych towary przeznaczone na cele charytatywno-opiekuńcze i oświatowo-wychowawcze oraz towary o charakterze kulturalnym przeznaczone na cele kultu, przywożone dla Kościoła i jego osób prawnych, w granicach i na warunkach określonych w rozporządzeniu Rady (WE) nr 1186/2009 z dnia 16 listopada 2009 r. ustanawiającym wspólnotowy system zwolnień celnych (Dz. Urz. UE L 324 z 10.12.2009, str. 23).

Art. 26. 1. Kościelne osoby prawne mają prawo do zbierania ofiar na cele religijne, kościelną działalność charytatywno-opiekuńczą i oświatowo-wychowawczą oraz na utrzymanie duchownych i członków wspólnot klasztornych.

2. Zbiórki wymienione w ust. 1 nie wymagają zgłoszenia, jeżeli odbywają się w obrębie terenów kościelnych, kaplic oraz w miejscach i okolicznościach zwyczajowo przyjętych, w sposób tradycyjnie ustalony.

Art. 27. 1. Kościelne osoby prawne mogą zakładać fundacje. Do fundacji tych stosuje się ogólnie obowiązujące przepisy o fundacjach ze zmianami wynikającymi z przepisów ust. 2–5.

2. Niezależnie od nadzoru państwowego, nadzór nad działalnością fundacji sprawuje kościelna osoba prawna będąca fundatorem lub wskazana w statucie fundacji.

3. W razie stwierdzenia nieprawidłowości w zarządzaniu fundacją, właściwy organ państwowy zwraca się do kościelnej osoby prawnej sprawującej nadzór nad

fundacją, wyznaczając termin nie krótszy niż 3 miesiące na spowodowanie usunięcia nieprawidłowości. Po bezskutecznym upływie tego terminu można zastosować środki określone w przepisach o fundacjach.

4. W razie konieczności poddania fundacji zarządowi przymusowemu, w myśl przepisów o fundacjach, zarząd ten będzie sprawowała kościelna osoba prawna wyznaczona przez Radę Przełożonych.

5. Jeżeli statut fundacji nie stanowi inaczej, w razie jej likwidacji, o przeznaczeniu jej majątku zadecyduje Rada Przełożonych.

Art. 28. W razie zniesienia kościelnej osoby prawnej, jej majątek przechodzi na własność Kościoła jako całości.

Rozdział 5

Przepisy przejściowe i końcowe

Art. 29. 1. Nieruchomości lub ich części pozostające w dniu wejścia w życie ustawy we władaniu Kościoła i jego osób prawnych stają się z mocy prawa ich własnością, o ile nie narusza to praw niepaństwowych i niesamorządowych osób trzecich, jeżeli:

- 1) były we władaniu Kościoła i jego osób prawnych, o których mowa w art. 3 ust. 2 pkt 2–6, lub
- 2) znajdują się na nich obiekty sakralne wraz z obiektami towarzyszącymi lub cmentarze; dotyczy to także obiektów położonych na obszarze miasta stołecznego Warszawy.

2. Nieruchomości lub ich części, na których znajdują się cmentarze grzebalne użytkowane wspólnie przez Kościół Katolicki Mariawitów i Kościół Starokatolicki Mariawitów, stają się z mocy prawa ich współwłasnością niepodzielną.

3. Stwierdzenie przejścia własności nieruchomości lub ich części, o których mowa w ust. 1 i 2, następuje w drodze decyzji wojewody.

4. Nabycie własności nieruchomości lub ich części na podstawie ust. 1 jest wolne od podatków i opłat związanych z tym nabyciem, a wynikające z niego wpisy do ksiąg wieczystych i ich zakładanie są wolne od opłat.

Art. 30. W okresie trzech lat od dnia wejścia w życie ustawy darowizny dokonane przez właścicieli nieruchomości na rzecz kościelnych osób prawnych, jeżeli ich przedmiotem jest własność nieruchomości pozostających w dniu wejścia

w życie ustawy we władaniu tych kościelnych osób prawnych, oraz wynikające z nich wpisy do ksiąg wieczystych i ich zakładanie są wolne od opodatkowania, opłat skarbowych, sądowych i notarialnych, z wyjątkiem opłat kancelaryjnych.

Art. 31. 1. Kościelne osoby prawne istniejące w dniu wejścia w życie ustawy pozostają osobami prawnymi w rozumieniu niniejszej ustawy.

2. Wykaz kościelnych osób prawnych istniejących w dniu wejścia w życie ustawy określa załącznik do ustawy.

Art. 32. Ustawa wchodzi w życie po upływie 14 dni od dnia ogłoszenia⁴⁾.

⁴⁾ Ustawa została ogłoszona w dniu 26 kwietnia 1997 r.

Załącznik

**WYKAZ OSÓB PRAWNYCH KOŚCIOŁA KATOLICKIEGO MARIAWITÓW
W RZECZYPOSPOLITEJ POLSKIEJ****I. Kustodie i parafie:**

1) Kustodia płocko-łódzka

Parafia Dąbrówka Mała

Parafia Felicjanów

Parafia Grzmiąca

Parafia Łowicz

Parafia Łódź

Parafia Niesułów

Parafia Płock

Parafia Poćwiardówka

Parafia Stryków

Parafia Radzanowo-Lasocin

Parafia Wola Cyrusowa

Parafia Zgierz

Parafia Zieleniew

2) Kustodia warszawsko-lubelska

Parafia Długa Kościelna

Parafia Gocław

Parafia Gózd

Parafia Michałowo

Parafia Pogorzel

Parafia Stoczek

Parafia Warszawa

II. Zgromadzenia i klasztory:

1) Zgromadzenie Sióstr Mariawitek

2) Zgromadzenie Kapłanów Mariawitów

3) Klasztor Sióstr Mariawitek w Felicjanowie.